

Pregó de la Festa Major de Reus, 24 de juny de 2014, de Jaume Amenós

Bon vespre amics. No començaré aquest pregó fent allò tan conegut com: ILTM. SENYOR ALCALDE, SENYORS REGIDORS, SR. PRESIDENT DE..., SR. DELEGAT DE..., DIGNÍSSIMES AUTORITATS..... NO faré pas això.

Avui, a tots els presents en aquest saló de plens, jo els veig com una munió de reusencs que respiren reusenquisme pels quatre costats i per tant vull sortir del protocol establert per aquests casos i dirigir-me a tots els reusencs per igual.

El que Sí vull fer, però, aprofitant que tinc la paraula, és agrair al senyor alcalde la deferència que va tenir amb mi al convidar-me a fer el pregó de la festa major.

Mentiria si digués que em va deixar indiferent. No seria cert. La veritat és que em va fer molta il·lusió perquè per a un reusenc és tot un honor el ser pregoner de la nostra Festa Major i poder encendre a la vegada la primera tronada i sobretot enguany, per la celebració de les efemèrides de 3 del nostres millors fills il·lustres com és el 175è aniversari del naixement del Marià Fortuny, el Centenari de la mort del Josep Tapiró i ara que estem en ple bicentenari del naixement del general Prim. Per tant tot un luxe, Sr. alcalde, i el meu més profund agraïment per aquesta distinció.

2

Ja que he esmentat el nom del general Prim recullo unes paraules extretes de la seva al·locució del 1860 quan va fer entrega a l'ajuntament de la seva espasa de la batalla de Castillejos. Va dir: *"SI ALGUNA COSA ESPECIAL HI HA AMB LA MEVA MANERA DE SER, HO DEC A L'HAYER NASCUT SOTA AQUEST CEL I RESPIRAT AQUESTA ATMOSFERA. PER AIXÒ ELS FILLS D'AQUESTA CIUTAT HAN SIGUT SEMPRE RESPECTATS I APRECIATS PER TOT EL MÓN PEL SEU VALOR I LA SEVA NOBLESA DE COR."*

Reus, com tots sabeu, va arribar a ser la segona capital de Catalunya. Reus té alguna cosa especial que encara ningú ha pogut explicar a què és degut. Reus és, de llarg, la ciutat que més fills il·lustres ha donat

al món en totes les disciplines, art, medicina, literatura, justícia, pintura, poesia, arquitectura, política, religió, dansa, i encara podria afegir un llarg etcètera que seria inacabable.

Agafem 10 fills de Reus. Situem-nos a l'any 1870, i veurem que tots ells estaven triomfant en les seves respectives activitats fora de la seva ciutat. Eren en Joan Prim, Marià Fortuny, Josep Tapiró, Josep Llovera, Joaquim M. Bartrina, Baldomer Galofre, Pere Mata, Roseta Mauri, Mare Molas i l'Antoni de Bofarull i Brocà. Dels 10 anomenats, només 1 d'ells va morir a Reus. Era el pintor Josep Llovera. Tots els altres ho van fer lluny de casa seva. A Madrid, a Roma, a Tànger, a París, a Barcelona, i a Tortosa.

3

La nostra gent sempre s'ha caracteritzat per manifestar en tot moment i amb orgull que ells són fills de Reus, com si això fos una patent de garantia notable. I ho és, no hi tinguem dubte.

Vull explicar dues anècdotes molt curioses. Una la va protagonitzar en Salvador Dalí l'any 1956 en un discurs que va fer al Parc Güell per parlar sobre el geni d'Antoni Gaudí. Afirmava en Dalí: *"EL PINTOR FORTUNY ÉS UN GENI. JO TAMBÉ. GAUDÍ ÉS UN GENI. JO TAMBÉ. PRIM, FORTUNY I GAUDÍ SÓN DEREUS. JO TAMBÉ... JO TAMBÉ PERQUÈ COM VA ESCRIURE EL TAMBÉ GENIAL FILÒSOF FRANCESC PUJOLS, AL NOSTRE PAÍS HI HA MOLTA GENT QUE SENSE SER DE REUS, GAIREBÉ HO SEMBLEN."*

I l'altre és del Santiago Rusiñol, que va dir: *"HI HA POBLES QUE DONEN LLAVORS, ALTRES FRUIT I ALTRES FLORS. REUS DÓNA LLAVORS, FRUIT I FLORS. ÉS UN CAMP, UN HORT I SOBRETOT, UN JARDÍ."*

Els nostres gegants, els vitxets, els moros i els indis, tenen més de 200 anys. Sembla ser que ja hi eren abans de la gran festa que va fer-se en motiu de la col·locació de la primera pedra del canal de Reus a Salou, el 26 de novembre de 1805. Un gran projecte que es va tirar endavant de la mà de l'industrial Pere Sunyer, i motivat per no voler passar pel port de Tarragona que s'estava fent, per l'alt cost de les taxes duaneres que comportaria haver de passar les mercaderies pel seu port. Es va dotar per part de l'Estat dels diners necessaris per fer l'obra i es van començar els treballs realitzant-se a pic i pala les rases establertes en el projecte.

La guerra del francès va paral·litzar els treballs i la dotació per aquesta obra va ser destinada a sufragar la guerra del francès que acabava de començar i aquell ambiciós i gran projecte va quedar abandonat definitivament l'any 1809.

Els que tenen més o menys la meua edat, encara recordaran les rases o llit del canal ja excavat, que es podien contemplar a la banda esquerra de la carretera de Reus a Salou quan anàvem amb el carrilet. I ara que dic carrilet, vet aquí un altre gran projecte que els emprenedors reusencs van posar en marxa, es va fer el primer viatge l'any 1887.

Què tenia doncs el nostre Reus que s'obria als grans projectes? Construcció del Teatre Fortuny inaugurat el 18 de novembre de 1882, el Círcol fundat l'any 1852, el Centre de Lectura que va néixer el 1859 amb el seu Teatre Bartrina que es va construir l'any 1905. I no ens podem oblidar de dos grans patricis reusencs que van ser uns grans filantrops; el Josep Sardà i Cailà que va fer donació a la ciutat dels terrenys de l'actual cementiri i que va ser inaugurat al 1871, i l'Evarist Fàbregas i Pàmies que va donar al Centre de Lectura el palauet que havia comprat als marquesos de Tamarit perquè seguís sent l'edifici social de l'Entitat.

He volgut fer un tomb molt breu per la nostra història per situar-nos en una època de màxima esplendor d'aquesta ciutat que va arribar a ser la segona capital de Catalunya i de la qual tots en som hereus.

Reus, amb la seva indústria i el seu comerç, vivia sempre de cara al treball, però quan arribava la Festa Major, feia un parèntesis en la feina i vivia la festa de la millor forma possible.

Els records i les vivències de la meua adolescència i joventut situats a l'entorn de la Festa Major de Sant Pere dels anys 60/62, em transporten a uns actes molt concrets i que la majoria de la gent que avui ens apleguem en aquest saló i que ronden la meua edat recordaran que es limitaven a les ballades dels gegants, que ja havien augmentat la família amb els nous gegants japonesos que van néixer de la mà de Ramon Ferran l'any 1956, la mulassa i els nanos; anar a completes el dia 28 al vespre; a veure com el dia de Sant Pere al migdia es tirava la tronada, globus i focs japonesos per la canalla a la plaça del Mercadal i a la tarda els uns anaven a veure les tirades de Plats que organitzava allà al Passeig la Societat de Caçadors Diana, altres al Teatre Fortuny on es podien veure actuacions de sarsuela, o anar a veure tot passejant el concurs de colles sardanistes que amb aquell bat de sol es feia a la Plaça dels Màrtirs o carrer de Monterols amunt i avall fins al Campanaret tot esperant el moment d'anar a veure la processó i sentir novament l'espetec de la tronada quan St. Pere arribava al davant de l'Ajuntament. En aquella època l'únic element festiu era el ball de bastons.

Eren altres temps i vull esmentar un acte que aplegava quantitat de gent al carrer. Era la desfilada de carrosses amb les pubilles de Reus i de la comarca i que es coneixia com EL COSO BLANCO. Anys més tard va passar a dir-se CAVALCADA BLANCA però finalment l'any 1983 ja no es va fer perquè es va considerar una herència del règim anterior.

6

També eren molt populars les "verbenes" que es feien a les dues entitats esportives, Ploms i Reus Deportiu. Recordo que la distracció més extesa entre la gent de no massa possibles era anar a la porta d'entrada de les revetlles per veure arribar "els senyors" amb el seus vestuaris de nit. Nosaltres ho fèiem al Reus Deportiu. Allí quedàvem plantats una bona estona mentre sentíem, de fons, la música que ens venia de l'interior dels jardins. Després, tot passejant baixàvem fins a cal Planelles de la Pl. Prim o a vegades a cal Picó de la Raval per fer una orxata i tots contents i feliços cap a casa.

I per cloenda esperàvem el dia del Castell de Focs on a la nit tota la família es desplaçava a l'indret on s'havien d'aviar els coets. I poca cosa més.

Uns anys després, ja adolescent, i parlo del 1962, ja vaig viure com tants altres joves aquestes revetlles que cada entitat s'esmerçava que la seva fos la més lluïda i ens portaven els cantants i els grups musicals més de moda en aquells moments. Recordo els noms de Torrebruno, Lita Torelló, Josep Guardiola, Marino Merini, Ramón Calduch, Aleko Pandas, Robert Geantal, Salomé, Ramón Evaristo, Dodó Escolá, Xavier Cugat i fins i tot el Julio Iglesias que va venir el 1970. Eren els moments que la meva mare aprofitava la festa major per portar-me a cal sastre Babot del carrer de Jesús perquè em fes un "tratge" nou per estrenar-lo per aquells dies i després el guardàvem per fer-lo sortir altre cop pels esdeveniments més importants: batejos, comunions, casaments.

7

Quan al calendari va deixar de ser festiu el dia de Sant Pere, aquestes revetlles es van anar acabant ja que la gent de la comarca que nodria en gran part aquestes "verbenes" com que l'endemà havien d'anar a treballar van deixar de venir a Reus i aquells grans actes s'esvaïren definitivament.

Tots sabem que els signes identitaris de la Festa Major de Reus han estat sempre els gegants amb la mulassa i els "nanos" i sobretot la tronada, que els estudiosos centren el seu origen en el segle XVI. Jo crec que ningú de nosaltres podria concebre aquesta festa sense aquests dos elements tan emblemàtics. La meva sensació quan sento petar la tronada és la d'un esclat d'emocions guardades al llarg de l'any i que tot d'un cop exploten i alliberen el meu esperit. I m'agrada encara sentir aquella olor de pólvora cremada que s'escampa per tota la plaça.

Però aquesta festa va tenir una total evolució en la dècada de 1980, en el context de canvi que va esperonar l'arribada de la democràcia a l'àmbit municipal. Les noves fornades de joventut es van fer presents amb tota la seva força, investigant, recuperant i creant nous elements festius identitaris amb el nostre territori i va començar així una puixança de les festes populars al carrer sorgits d'un associacionisme festiu d'extraordinària potència.

Però uns anys abans, concretament el 1978, ja es va materialitzar una d'aquelles inquietuds sobre les festes populars al carrer. Em refereixo a la renaixença del Carnaval a Reus. Aquell any a Barcelona l'havien prohibit i a Reus seguíem el mateix camí. Amb el que era aleshores alcalde, el Sr. Miquel Colás, vam anar a veure el governador civil per tal d'aconseguir el permís corresponent.

8

No va ser gens fàcil. D'entrada es va fer palesa la negativa, però vam tenir la gran sort que el Sr. Francesc Robert Graupera es deixés convèncer pel nostre tarannà festiu i que a la vegada tingués també la valentia suficient per donar-nos l'autorització quan les autoritats nacionals la denegaven per sistema. I es va fer aquell primer i nou carnaval, i a la portada del programa vam posar la mateixa careta utilitzada a l'últim carnaval, el de 1919. Així es va entroncar l'època anterior amb la de la restauració. Una vegada més, Reus va ser agosarada i es va avançar moltíssim a altres poblacions.

Molt sovint i massa alegrement es diu que la joventut ha perdut els valors i estan faltats d'inquietuds, i això no és cert. Hem de reconèixer que gràcies a ells actualment el nostre seguici festiu està compost de 21 elements que degut a la seva importància vull anomenar: Ball de diables, el Drac, La Víbria, el Basilisc, el Lleó, els nanos, la Mulassa, els Gegants, el Carrascllet, el Ball de Pastorets, el Ball de Pere Joan Barceló, el Ball de Galeres, el Ball de Cavallets, el Ball de Cercolets, el Ball de Prims, el Ball de Valencians, la Dansa del Mossèn Joan de Vic, el Ball de Gitanes, el Ball de Bastons, els Castells i l'Àliga.

Hi ha gent que diu que tot aquest seguici és massa llarg, però el meu parer és que precisament són tots ells els qui han donat la força a l'actual festa major de tal manera que tot aquest conglomerat d'elements embolcallats a l'entorn de la tronada és el que ha fet que la Generalitat de Catalunya hagi catalogat a la Nostra Festa Major com a FESTA PATRIMONIAL D'INTERÈS NACIONAL.

Sempre s'ha dit que Reus té alguna cosa molt especial que mai ningú ha sabut explicar. El nostre Josep Güell i Mercadé a l'any 1900 –fa 114 anys- va escriure el llibre "COSES DE REUS" i destinava un capítol a parlar del campanar. I no me'n puc estar de donar a conèixer unes breus línies del seu escrit que m'han servit per fer una bona reflexió sobre aquest element. Ens diu: *"ENS SENTIM SUGGESTIONATS PER AQUELL OBJECTE MATERIAL QUE PER NOSALTRES ÉS UN SER VIVENT DE COS I ÀNIMA. ELL –el campanar- ES MOU, PARLA I RACIOCINA I FORÇOSAMENT ENS ATRAU AMB FORÇA IRRESISTIBLE, I SUAUMENT, I, AMOROSAMENT ENS RETÉ AL SEU COSTAT. I EN CONTEMPLAR LA VISIÓ I EN OIR AQUELLES VEUS DE L'ÀNIMA QUE A L'ÀNIMA ARRIBEN I S'HI INFONDEIXEN, ALESHORES SENTIM QUE EL COR ES LLIURA AL DELIQUIS D'UN PLAER DESCONEGUT"*.

Jo, sincerament, crec que es aquí d'on prové la força que hem tingut i seguim tenint tots els reusencs. Si, del nostre campanar. Aquesta torre erecta i vertical del color groguenc de la pedra de soldó, que enfilant-se cap el cel ens vigila i planta cara a qualsevol contratemps. Aquest vell i fort campanar que gaudeix de bona salut i que ja porta 448 anys en peu i entre nosaltres. Aquest campanar que a l'any 1845 va resistir el bombardeig del General Zurbano i també el de la guerra civil espanyola de 1936.

En Joan Domènech Mas, en el seu poema "Al meu Campanar" diu:

Ens fem vells. Cloquer. I tu no'n tens esment,

perquè a les teves pedres estimades

les anyades, la pluja i les ventades

les poleixen i esmolen lentament.

Però jo, que ja sento el cansament

de feixugues i llargues caminades,

vaig trobant a les teves batallades

cada dia un sentit més diferent.

Tenien, de brivall, aires de festa,

de grallers, de gegants i de tronada

i de coca amb cireres i ginesta.

I ara en canvi, com pesa i amoïna

la teva veu profunda i endolada

quan recorda que el viure ja declina.

He volgut fer un petit homenatge al nostre campanar mostrant aquesta imatge que guardem com un petit tresor pel símbol que ell representa i perquè va ser pintat per un gran artista reusenc i també un home de pro i gran amic meu, en David Constantí.

Voldria anar acabant fent una reflexió sobre la nostra ciutat. Reus en aquests últims anys ha sofert a l'igual que tantes altres poblacions la problemàtica econòmica derivada d'una gran crisi que ha frenat de manera brutal molts o gairebé tots els projectes que es poguessin tenir en perspectiva, però no comparteixo gens ni mica el criteri d'aquells que ens volen fer creure que hem perdut pistonada. Reus continua tenint la mateixa força de sempre, però també és cert que no ens podem adormir i les entitats han d'obrir-se d'una vegada a la ciutadania i tots hem d'actuar en positiu i de vegades la política porta a fer manifestacions no massa ajustades a la crua realitat que ens ha tocat viure últimament.

Per finalitzar, em vull adreçar amb tot els respectes als nostres dirigents aquí presents.

Digníssimes autoritats, la creixent inquietud cultural de la nostra joventut per crear, per fer-se escoltar, per donar a conèixer noves activitats, necessita de molts més espais on poder-les realitzar. Aquests espais hi són. Reus els té. Només cal posar-hi la millor voluntat possible, pensant que ells són i seran els futurs reusencs que seguiran donant llustre i honor a la nostra ciutat. Us demano de tot cor que ho tingueu en compte.

11

Ara permeteu-me tots que faci la feina que ha de fer un senzill, humil però fidel pregoner: TU TU, TU TU
¡¡¡ATENCIÓ, ATENCIÓ¡¡¡ Es fa saber a tot el poble de Reus que a partir d'aquest mateix instant es dona començament als actes previstos per la nostra Festa Major. Gaudiu-los amb tota la vostra intensitat.
VISCA LA FESTA MAJOR DE SANT PERE DE 2014. VISCA REUS. // TU TU, TU TU /// MOLTES GRÀCIES.